

(Ф 03.02 – 101)
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Національний авіаційний університет
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра економіки повітряного транспорту

ЗТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної
роботи А. Гудманян

06 2020 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
підготовки докторів філософії
навчальної дисципліни
«Корпоративне управління в авіаційній сфері»

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність: 051 «Економіка»

Рік навчання – 2 Семестр – 4

Аудиторні заняття (практичні заняття) – 16 Залік – 4 семестр

Самостійна робота – 134
Усього (годин/кредитів ECTS) – 150/5,0

Індекс: РДФ-18-051/18 – 2.2.14

СМЯ НАУ РП 11.01.05-01-2020

Система менеджменту якості.
Робоча програма
навчальної дисципліни
«Корпоративне управління в авіаційній
сфері»

Шифр
документа

СМЯ НАУ
РП 11.01.05-01-2020

стор. 2 з 12

Система менеджменту якості.
Робоча програма
навчальної дисципліни
«Корпоративне управління в авіаційній
сфері»

Шифр
документа

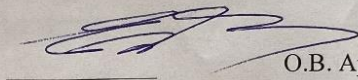
СМЯ НАУ
РП 11.01.05-01-2020

стор. 2 з 12

Робочу програму дисципліни «Корпоративне управління в авіаційній сфері» розроблено на основі освітньо-професійної програми та робочого навчального плану № РДФ-18-051/18 підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії для галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» денної, вечірньої та заочної форм навчання.

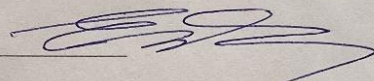
Робоча програма розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення та оформлення робочої програми навчальної дисципліни», затверджених розпорядженням № 106/роз від «13» березня 2017 р. та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробила:
Зав. кафедри економіки повітряного
транспорту, д.е.н., професор

О.В. Ареф'єва

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри економіки повітряного транспорту, протокол № 10 від «07» 06 2020 р.

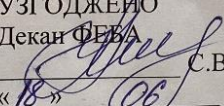
Зав. кафедри

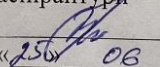

О.В. Ареф'єва

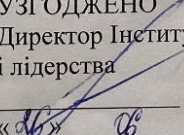
Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету економіки та бізнес-адміністрування, протокол № 4 від 10.05.2020 р.

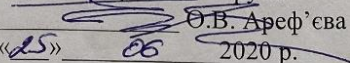
Голова НМРР

А.Т. Тофанчук

УЗГОДЖЕНО
Декаан ФЕВА

С.В. Петровська
«18» 06 2020 р.

УЗГОДЖЕНО
Завідувач відділу докторантури та
аспірантури

І.В. Жудова
«25» 06 2020 р.

УЗГОДЖЕНО
Директор Інституту новітніх технологій
і лідерства

К.О. Бабікова
«26» 06 2020 р.

УЗГОДЖЕНО
Керівник проектної групи

О.В. Ареф'єва
«25» 06 2020 р.

Рівень документа – 3б
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Корпоративне управління в авіаційній сфері»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05-01-2020
		стор. 3 з 12	

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
1.1. Заплановані результати.	4
1.2. Програма навчальної дисципліни.	5
2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
2.1. Структура навчальної дисципліни	7
3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ.....	7
3.1. Методи навчання.....	7
3.2. Рекомендована література.....	8
4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ	8
4.1. Методи контролю та схема нарахування балів.....	8

Пояснювальна записка

1.1. Заплановані результати.

Місце: дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі соціальних та поведінкових наук.

Метою дисципліни є формування у здобувачів теоретичних знань, практичних умінь і навичок в сфері управління корпорацією, формування вміння вибору стратегії її розвитку, залучення на вигідних умовах інвестицій, формування стійкого балансу інтересів акціонерів, володіти механізмами і методами впровадження корпоративної культури і етики.

Завдання вивчення дисципліни:

систематизувати у аспірантів систему сучасних знань і уявлень в області теорії і практики корпоративного управління в авіаційній сфері;

розвинути у здобувача навички самостійного придбання і використання в професійній діяльності знань при використанні принципів організації та функціонування органів корпоративного управління; моделі корпоративного управління в сучасних умовах, обґрунтуванні основних елементів та принципів корпоративного контролю, застосування методів оцінки економічної ефективності корпоративного управління;

удосконалити у здобувачів навички дослідження закономірностей і ефективності корпоративного управління, його розвитку і функціонування в області вирішення інвестиційних проблем.

Програмні компетентності навчальної дисципліни:

Навчально-пізнавальна компетентність. Знання і розуміння логіки використання теоретичних основ корпоративного управління; особливостей моделей корпоративного управління в сучасних умовах, міжнародний та вітчизняний досвід становлення корпоративних відносин в їх історичній, економічній та правовій обумовленості.

Інформаційна компетентність. Орієнтація в прийнятті рішення щодо управління, організації, регулювання відносин між учасниками корпоративного управління на економіко-правовому підґрунті; обґрунтовувати вибір моделей корпоративної поведінки, культури.

Комунікативна компетентність. Розуміти механізми здійснення корпоративного управління і контролю в діяльності підприємств, розробляти їхні стратегію і стратегічні плани розвитку з урахуванням конкурентного середовища.

Оціночна компетентність. Розуміння тенденцій і структури основних елементів і принципів корпоративного контролю, механізмів його здійснення, а також основні процеси ринку корпоративного контролю (злиття та поглинання).

Контрольна компетентність. Представляти результати аналітичних досліджень та власних розробок щодо природи корпоративних конфліктів, способи їх уникнення та урегулювання; умов та методів оцінки економічної ефективності корпоративного управління на акціонерних товариствах.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Корпоративне управління в авіаційній сфері» посідає важливе місце серед дисциплін, що

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Корпоративне управління в авіаційній сфері»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05-01-2020
		стор. 5 з 12	

викладаються здобувачам у вищих навчальних закладах. Вона тісно пов'язана із вивченням таких курсів ОКР «Магістр», як «Стратегічне управління підприємством», «Економічне управління підприємством», «Методологія економічних досліджень», «Комерціалізація інтелектуального бізнесу» та ін.

1.2. Програма навчальної дисципліни.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля, що є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчального плану, засвоєння якого передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Модуль №1 «Корпоративне управління в авіаційній сфері»

Тема 1. Сучасні проблеми і концепції корпоративного управління.

Теоретичні основи корпоративного управління. Сутність корпоративного управління та його роль у процесі господарювання. Характеристика елементів корпоративного управління. Принципи корпоративного управління та вплив міжнародного співтовариства на їх узагальнення. Моделі корпоративних відносин: світовий досвід та особливості управління корпораціями в Україні. Еволюція формування корпоративної форми організації бізнесу. Основні характеристики інтеграційних процесів, типи та форми інтегрування. Корпоративна культура та її роль у корпоративному управлінні. Різновиди організаційних об'єднань корпоративного типу в різних секторах економіки.

Тема 2. Проблеми стратегічного управління корпораціями в авіаційній сфері в умовах глобалізації.

Особливості стратегічного управління корпораціями в авіаційній сфері. Стратегічне управління як інструмент реалізації потенціалу корпоративного управління. Особливості визначення параметрів системи стратегічного планування корпорації (авіабудівної, аеропорту, авіакомпанії). Система погодження та затвердження стратегічних і поточних планових документів. Сутність та критерії формування системи стратегічного моніторингу авіакомпаній. Зв'язок результатів моніторингу з цілями та стратегією корпорації в залежності від авіа спрямування. Визначення цілей діяльності корпорацій. Характеристика підходів та загальні закономірності встановлення корпоративних цілей (авіабудівної, аеропорту, авіакомпанії). Особливості визначення корпоративної місії та забезпечення її взаємозв'язку з місіями корпоративних формувань (авіабудівної, аеропорту, авіакомпанії).

Тема 3. Основні проблеми формування інституціональних засад і зовнішньої сфери корпоративного управління.

Законодавче забезпечення корпоративного управління в Україні. Нормативно-правова база функціонування корпорацій та забезпечення корпоративного управління. Міжнародні стандарти корпоративного управління та національні кодекси корпоративної поведінки. Структура стандартів корпоративного управління. Кодекси корпоративного управління. Організаційні

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Корпоративне управління в авіаційній сфері»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05-01-2020
		стор. 6 з 12	

структури управління акціонерними товариствами. Система управління корпораціями в Україні.

Форми державного регулювання ринку авіаційних послуг. Роль і функції Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Антимонопольне регулювання в авіаційній сфері. Управління корпоративними правами держави. Сутність та роль депозитарної системи в корпоративному регулюванні. Види депозитарної діяльності та її суб'єкти. Управління рухом акцій на первинних і вторинних ринках. Фінансові посередники в системі корпоративного управління. Основні організаційні форми фінансового посередництва.

Тема 4. Структура корпоративного управління в авіаційній сфері.

Типова структура корпоративного управління. Основні принципи побудови структури корпоративного управління в авіаційній сфері. Загальні збори акціонерів: компетенції та порядок проведення. Основні групи питань, які відносяться до компетенції загальних зборів акціонерів. Організація роботи наглядової ради корпорації. Функції наглядової ради корпорації в авіаційній сфері. Виконавчі органи корпорації, їх види та компетенції. Корпоративний секретар та його функції в системі корпоративного управління.

Тема 5. Головні проблеми застосування механізмів корпоративного управління.

Побудова системи внутрішньокорпоративного управління. Винагороди і дивіденди. Суть дивідендної політики підприємства. Корпоративний контроль. Об'єкти корпоративного контролю. Органи управління корпорації, що здійснюють внутрішній контроль. Компетенції наглядової ради корпорації стосовно здійснення внутрішнього контролю в авіаційній сфері. Основні дії ревізійної комісії в контексті корпоративного контролю. Корпоративний контроль і корпоративна етика. Характеристика трьох рівнів корпоративної культури. Основні елементи корпоративної культури в авіаційній сфері. Суть корпоративної етики.

Тема 6. Інноваційні проблеми формування структури корпоративного управління в авіаційній сфері у світовій економіці.

Типова структура корпоративного управління в авіаційній сфері. Основні принципи побудови структури корпорації (авіабудівної, аеропорту, авіакомпанії). Загальні збори акціонерів: компетенції та порядок проведення. Основні групи питань, які відносяться до компетенції загальних зборів акціонерів. Організація роботи наглядової ради корпорації. Функції наглядової ради корпорації. Виконавчі органи корпорації, їх види та компетенції. Корпоративний секретар в авіаційній сфері та його функції в системі корпоративного управління.

Тема 7. Ефективність та якість корпоративного управління.

Стандарти корпоративного управління та критерії його ефективності. Основні переваги корпорації від впровадження стандартів корпоративного управління. Управління ефективністю корпорації. Основні ознаки ефективності корпоративного управління та фактори, що впливають на нього. Методики оцінки

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Корпоративне управління в авіаційній сфері»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05-01-2020
		стор. 7 з 12	

ефективності корпоративного управління. Основні принципи оцінювання корпоративного управління. Критерії якості корпоративного управління. Характерні ознаки якості корпоративного управління

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни

№ пор.	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)			
		Усього	Лекції	Практ. занят.	СРС
Модуль №1 «Корпоративне управління в авіаційній сфері»					
1.1	Сучасні проблеми і концепції корпоративного управління	24		4	20
1.2	Проблеми стратегічного управління корпораціями в авіаційній сфері в умовах глобалізації	18		2	16
1.3	Основні проблеми формування інституціональних засад і зовнішньої сфери корпоративного управління	18		2	16
1.4	Структура корпоративного управління в авіаційній сфері.	18		2	16
1.5	Головні проблеми застосування механізмів корпоративного управління	18		2	16
1.6	Інноваційні проблеми формування структури корпоративного управління в авіаційній сфері у світовій економіці	18		2	16
1.7	Ефективність та якість корпоративного управління	18		2	16
1.8	Модульна контрольна робота №1	18		2	16
Усього за модулем №1		150		18	132
Усього за навчальною дисципліною		150		18	132

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

Метод навчання з дисципліни «Корпоративне управління в авіаційній сфері» — взаємопов'язана діяльність викладача та здобувача спрямована на засвоєння ними системи знань, набуття умінь і навичок.

В процесі викладання дисципліни, під час проведення практичних занять використовуються наступні методи: словесні (бесіда, пояснення, доповідь), наочні (презентація, ілюстрування), практичні (тестові завдання, кейси, виконання розрахунково-графічних завдань), методи контролю.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Корпоративне управління в авіаційній сфері»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05-01-2020
		стор. 8 з 12	

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Орлова Н.С. Корпоративне управління (у схемах і таблицях): навчальний посібник / МОН України. – Львів: Магнолія 2006, 2017. – 209 с.

3.2.2. Гавриш О.А., Довгань Л.Є., Круш П.В., Малик І.П. Корпоративне управління: навчальний посібник / МОН МС України. – Київ: НТУУ "КПІ", 2012. – 445 с.

3.2.3. Корпоративне управління в Україні: стратегії, інновації, інвестиції: монографія / МОН України, Національний авіаційний університет, Український національний комітет міжнародної торгової палати; ред.: В.І. Щелкунов, Г.В. Жаворонкова. – Київ: Наукова думка, 2008. – 416 с.

3.2.4. Шкільняк М.М. Корпоративне управління: навчальний посібник / МОН України, Тернопільський національний економічний ун-т. – Тернопіль: Крок, 2014. – 294 с

3.2.5. Повітряний кодекс України. Відомості Верховної ради України, 2011, № 48-49.

Допоміжна література

3.2.6. Ареф'єва О.В. Адаптивне управління підприємствами в умовах неотехнологічного відтворення: монографія. К.: НАУ, 2020. 232 с

2.2.7. Ареф'єва О.В. Конкурентоспроможність підприємств у міжнародному цифровому просторі: монографія. К.: НАУ, 2019. 342 с.

2.2.8. Ареф'єва О.В., Вовк О.М. Формування механізму нарощування ефективності використання резервів розвитку потенціалу підприємства. Інфраструктура ринку. 2018, №25. с. 310-317.

3.3. Інформаційні ресурси в інтернеті

3.3.1. Сайт Кабінету Міністрів України: <http://www.kmu.gov.ua>

3.3.2. Сайт Верховної Рада України: <http://www.rada.gov.ua>

3.3.3. Сайт Міністерства фінансів: <http://www.minfin.gov.ua>

3.3.4. Сайт Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку: <http://www.ssmsc.gov.ua>

3.3.5. Сайт Державної служби статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua>

3.3.6. Сайт Національного банку України: <http://www.bank.gov.ua>

3.3.7. Сайт Світового банку: <http://www.worldbank.org.ru>

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Методи контролю та схема нарахування балів

Таблиця 4.1

1 семестр		
Модуль №1		Мах
Вид	Мах	кількість

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Корпоративне управління в авіаційній сфері»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05-01-2020
		стор. 9 з 12	

навчальної роботи	кількість балів	балів
Відповіді на практичних заняттях	20 (сумарна)	
Розв'язання завдань та проблемних ситуацій	20 (сумарна)	
Виконання тестових завдань	8 (сумарна)	
Виконання розрахункових завдань	20	
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 здобувач має набрати не менше 41 бала</i>		
Виконання модульної контрольної роботи №1	20	
Усього за модулем №1	88	
Семестровий екзамен		12
Всього за семестр		100

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються здобувачу, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку (табл. 4.2, 4.3).

Таблиця 4.2

Відповідність рейтингових оцінок за окремі види навчальної роботи в балах оцінкам за національною шкалою

Рейтингова оцінка в балах					Оцінка за національною шкалою
Відповіді на практичних заняттях	Розв'язання завдань та проблемних ситуацій	Виконання тестових завдань	Виконання розрахункових завдань	Виконання модульної контрольної роботи	
18-20	18-20	8	18-20	18-20	Відмінно
15-17	15-17	6-7	15-17	15-17	Добре
12-14	12-14	5	12-14	12-14	Задовільно
менше 12	менше 12	менше 5	менше 12	менше 12	Незадовільно

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих здобувачем за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Сума поточної та контрольної модульних рейтингових оцінок становить підсумкову модульну рейтингову оцінку (табл.4.4), яка в балах та за національною шкалою заноситься до відомості модульного контролю.

Таблиця 4.3

Відповідність підсумкових модульних рейтингових оцінок в балах оцінкам за національною шкалою

Модуль №1	Оцінка за національною шкалою
79-88	Відмінно
66-78	Добре
53-65	Задовільно
менше 53	Незадовільно

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Корпоративне управління в авіаційній сфері»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05-01-2020
		стор. 10 з 12	

4.5. Підсумкова модульна рейтингова оцінка для даної дисципліни дорівнює підсумковій семестровій модульній рейтинговій оцінці, яка перераховується в оцінку за національною шкалою (табл. 4.5).

Таблиця 4.4

Відповідність підсумкової семестрової модульної рейтингової оцінки в балах оцінкам за національною шкалою

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
79-88	Відмінно
66-78	Добре
53-65	Задовільно
менше 53	Незадовільно

Таблиця 4.5

Відповідність екзаменаційної рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою
11-12	Відмінно
9-10	Добре
7-8	Задовільно
менше 7	Незадовільно

4.6. Сума підсумкової семестрової модульної та екзаменаційної рейтингових оцінок у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS (табл. 4.6).

4.7. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки.

4.8. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка заноситься до залікової книжки та навчальної картки, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./E** тощо.

Таблиця 4.6

Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Корпоративне управління в авіаційній сфері»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05-01-2020
		стор. 11 з 12	

35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

4.9. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Корпоративне управління в авіаційній сфері»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.05-01-2020
		стор. 12 з 12	

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміни	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				